

شماره هجدهم - تابستان ۱۳۹۹ - طرح‌های کارآمد برای هیأت‌ها

صندوق اشتغال

طرح ایجاد صندوق اشتغال
در هیأت به کمک خیرین

یک طرح کارا، طرح‌های کارآمد برای هیأت‌ها
شماره هجدهم، تابستان ۱۳۹۹
صندوق اشتغال

طرح ایجاد صندوق اشتغال در هیأت به کمک خیرین

مؤلف: حجت‌الاسلام حمزه معلی (مسئول دفتر اقتصاد جامعه ایمانی مشعر) و نجیبه رسولی

طراح جلد: حسین احرامیان

صفحه آرا: حسن ناصری

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰ تومان (غیرقابل فروش)

استفاده از مطالب نشریه و تکثیر آن برای هیأت‌ها، در صورت ذکر منبع آزاد می‌باشد.

دفتر اقتصاد جامعه ایمانی مشعر

جامعه ایمانی مشعر

۳۷۱۹۵ ۱۵۱۳

قم، صندوق پستی:

۳۰۰۰ ۱۵۴۲

سامانه پیامک:

info@۱۵۴۲.org

رایانامه:

www.۱۵۴۲.org : پایگاه اطلاع‌رسانی:

بسم ربیع البیوم

رهبر معظم انقلاب :

«تلخی‌ها و سختی‌ها عمدتاً مربوط به مشکلات اقتصادی و معیشتی مردم است؛ مثل گرانی، مثل بیکاری، مثل تبعیض‌ها و نابرابری‌ها... اقتصاد مقاومتی یک مجموعه است؛ این مجموعه اگر فقط در زیر نام اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار بگیرد، ممکن است چندان منشأ اثر نباشد؛ من علاج را در این می‌بینم که این مجموعه را به نقاط مهم تقسیم کنیم و برای هر نقطه کلیدی و مهمی یک فصلی از زمان را قرار بدهیم و از مسئولین و افراد شاخص و از آحاد مردم بخواهیم که همه همّت خود را بر روی آن نقاط کلیدی متمرکز کنند.

به اعتقاد من این نقطه کلیدی عبارت است از: تولید، تولید داخلی؛ اشتغال و عمدتاً اشتغال جوانان؛ اینها آن نقاط کلیدی اصلی است. اگر ما توانستیم روی این دو نقطه متمرکز بشویم و کارها را بر این اساس برنامه‌ریزی و دسته‌بندی بکنیم، تصوّر این است که کار به‌میزان زیادی جلو خواهد رفت و موفقیت‌های چشم‌گیر و محسوس‌تری پیش خواهد آمد»^۱.

۱. پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب، ۱۳۹۶/۱/۱

مقدمه

در این نوشتار به دنبال ارائه الگویی برای ایجاد اشتغال توسط هیأت‌های مذهبی هستیم. از جمله دلایل اهمیت موضوع، تأکید فراوان اسلام عزیز بر کسب و کار (اشتغال) و موضوع بهره‌وری و کارایی است؛ همچنین با نگاه به نام‌گذاری سال‌ها پس از سال ۸۸ متوجه می‌شویم که رهبر معظم انقلاب اسلامی، مباحث اقتصادی، به‌ویژه تولید داخلی و اشتغال‌زایی را بیش از قبل مورد توجه قرار داده‌اند. از آنجایی که انقلاب اسلامی مثل و ماندی در جهان ندارد تا از آن به‌عنوان الگو بهره بگیرد، انقلابیون از میان مسئولین و مردم، هرکدام در جایگاه خود باید به دنبال ایجاد الگوهای مختص به خود انقلاب باشند که با اهداف الهی اسلام و انقلاب، مطابق و مبتنی بر ظرفیت‌های بومی کشور باشد.

طرح ایجاد صندوق اشتغال نیز می‌تواند به‌عنوان یک طرح جدید، الگویی برای اشتغال‌زایی در مناطق محروم و فراهم کردن فرصت اشتغال برای جوانان با استفاده از ظرفیت نهادهای دینی-مردمی مانند هیأت باشد. صندوق اشتغال با تکیه بر مزیت نیروی انسانی موجود در هیأت شکل می‌گیرد. به این شکل که با مهارت‌آموزی و آموزش شغل‌های نیروی انسانی محور، در سطح هیأت سعی در توانمندسازی مالی آنها می‌کند. بخشی از منابع مالی صندوق اشتغال، افزون بر کمک خیرین به شکل مستمر، از طریق سود حاصل از اشتغال ایجاد شده در میان اعضای هیأت تأمین خواهد شد. تسهیلات صندوق نیز، صرف اشتغال‌آفرینی در مناطق محروم و اعضای هیأت خواهد شد.

اهمیت اشتغال در اسلام

یک کشور اسلامی در عرصه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی و... باید مستقل باشد؛ هم‌چنین باید از هرگونه وابستگی که موجب تحت فشار قرار گرفتن مسلمانان یا خدشه‌دار شدن عزت و اقتدار جامعه اسلامی می‌شود جلوگیری کند؛ زیرا خداوند در قرآن کریم بشارت داده که «**وَلَنْ يَخُفَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا**»؛^۱ و خداوند هرگز بر [زیان] مؤمنان، برای کافران راه [تسلطی] قرار نداده است. در آیه‌ای دیگر می‌فرماید: «**وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ**»؛^۲ و هر چه در توان دارید (برای مقابله با دشمنان) از نیرو و اسب‌های آماده بسیج کنید.

در ظاهر آیه بُعد نظامی آن پررنگ‌تر و بیشتر مورد توجه قرار گرفته، ولی این تجهیز و آماده‌شدن برای دفع شرّ دشمنان می‌تواند در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نیز مورد توجه قرارگیرد. علاوه بر آیات ذکر شده، در قرآن کریم آیات فراوانی در تشویق به کار، اشتغال و در بیان ارزش و اهمیت آن وارد شده است؛ مانند، آیه ۶۱ سوره هود، که در آن حضرت صالح خطاب به قوم خود می‌فرماید:

۱. نساء: ۱۴۱.

۲. انفال: ۶۰.

«**هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا**»^۱ او خدایی است که شما را از زمین بیافرید و برای عمارت و آباد ساختن آن برگماشت؛ «یعنی استعداد‌های بی‌پایانی که در عالم ماده وجود دارد را یکی یکی کشف کردن و آنها را در معرض استفاده انسان قرار دادن»^۲ که این کار مستلزم کار و تلاش است و منجر به ایجاد اشتغال می‌شود. در روایات ائمه معصومین علیهم‌السلام نیز به مسأله کار و اشتغال اهمیت زیادی داده شده و از جنبه‌های مختلفی مورد تحسین و تشویق قرار گرفته است؛ از جمله:

۱. کار برای تأمین نیازهای خود و خانواده در ردیف جهاد در راه خدا ذکر شده است. رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرماید: «**الكَادُ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمَجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ**»^۳ کسی که برای تأمین زندگی عیال خود زحمت می‌کشد، همانند مجاهد در راه خداست.

۲. کار حلال نوعی عبادت به‌شمار آمده است. پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در این باره می‌فرمایند: «**الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْأً أَفْضَلُهَا طَلَبُ الْخَلَالِ**»^۴؛ عبادت هفتاد جزء دارد که برترین جزء آن تلاش برای به دست آوردن روزی حلال است.

۱. هود: ۶۱.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار استادان و دانشجویان کردستان، ۱۳۸۸/۰۲/۲۷.

۳. مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۴۲۴.

۴. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۱۲.

اهمیت اشتغال‌زایی از دیدگاه رهبر انقلاب

رهبر معظم انقلاب حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای علیه‌السلام در میان فرمایشات خود در مناسبت‌های مختلف بارها به مسئله اشتغال و تولید تأکید کرده‌اند که در اینجا به بخش‌هایی از آن اشاره می‌کنیم؛ ایشان با اشاره به این‌که مسئله اقتصاد در رأس اولویّت‌های فوری کشور قرار دارد، می‌فرمایند: «اولویّت امروز ملت ایران، مسئله اقتصادی است و توجّه کنید که اولویّت دشمن هم مسئله اقتصادی است؛ یعنی امروز دشمنان جمهوری اسلامی برای این‌که بتوانند اهداف خودشان را در مورد ایران و ایرانی و جمهوری اسلامی محقق کنند، دنبال راهکارهای اقتصادی و یا به تعبیر درست‌تر، دنبال ضربه‌زدن اقتصادی به ملت ایران‌اند. هدف دشمن این است که بتواند با فشار اقتصادی، ملت ایران را نسبت به نظام اسلامی و جمهوری اسلامی دل‌سرد و دل‌زده کند و بین ملت ایران و نظام اسلامی فاصله بیندازد و هدف‌های خودش را از این راه دنبال کند. البته من به شما عرض کنم دشمن نادان بی‌ایمان ما سال‌ها است که این تلاش را می‌کند برای جدا کردن ملت از نظام، [ولی] موفق نشده است؛ بعد از این هم به حول و قوه الهی موفق نخواهد شد. خب، دشمن توفیق پیدا نمی‌کند، اما ما موظفیم این بحث را طرح کنیم؛ برای اهمیّت آن، برای توجّه مسئولان به آن، برای ایجاد پیوندها

و ارتباطات همکاری میان مردم و مسئولان در زمینه اقتصاد؛ چون مسئله اقتصاد، مسئله معیشت مردم، مسئله بسیار مهمی است.^۱ رهبر معظم انقلاب، اشتغال‌زایی و تولید را از وظایف جمهوری اسلامی دانسته و معتقدند که با برنامه‌ریزی درست باید به انجام این وظیفه پرداخت: «اگر برنامه‌ریزی خوب و کارآمد و عمل جدی دنبال این عنوان وجود داشته باشد، به وضوح مشکلات به تدریج کاهش پیدا خواهد کرد. پرداختن به مسئله اشتغال و فعالیت تولیدی و مفید، وظیفه‌ای است که از معنا و مفهوم جمهوری اسلامی می‌جوشد. پرداختن به مسئله اشتغال یکی از مهم‌ترین گره‌گشایی‌ها در کار مردم است و گره‌گشایی، سیره علوی است. محور همه سیاست‌های کلان اجرایی باید ایجاد اشتغال در کل کشور باشد. معنای اشتغال این است که جوان مستعد آماده به کار، فرصت تلاش و فعالیت به‌دست بیاورد، تا هم نیاز شخصی خود را از این راه برطرف کند و هم به پیشرفت و آبادانی کشور و رونق اقتصادی آن کمک کند.»^۲ به نظر ایشان با رونق تولید داخلی، مشکل اشتغال حل خواهد شد: «اگر ما توانستیم تولید داخلی را رونق ببخشیم، مسئله تورم حل خواهد شد، مسئله اشتغال حل خواهد شد، اقتصاد داخلی به معنای حقیقی کلمه استحکام پیدا خواهد کرد. اینجاست که دشمن با مشاهده این وضعیت مأیوس و ناامید خواهد شد. وقتی دشمن مأیوس شد، تلاش دشمن، توطئه دشمن، کید دشمن هم تمام خواهد شد.»^۳

-
۱. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۶/۱/۱.
 ۲. بیانات در حرم مطهر رضوی، ۱۳۸۰/۱/۱.
 ۳. پیام نوروزی ۱۳۹۱.

نقش نیروهای مردمی در اشتغال‌زایی

آیات قرآن کریم و روایات معصومین علیهم‌السلام به‌عنوان راهنما و نقشه راه زندگی برای رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی هر انسان باایمانی به‌شمار می‌رود. جز برخی آیات الهی که مختص پیامبر است، سایر آیات قرآن کریم خطاب به همه افراد ملت مسلمان است و هر مسلمان با توجه به قدرت و امکانات خود عمل به این آیات را باید در برنامه زندگی خویش قرار دهد، تا وظیفه خود را در قبال آیات الهی انجام داده باشد. همان‌طور که در قرآن کریم می‌فرماید: **«قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَأَحْدِهِ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ وَ فُرَادَى»** بگو: من شما را به یک‌پند، موعظه می‌کنم و آن اینکه، فقط به‌خاطر خدا دو به دو یا تک‌تک قیام کنید. از مصادیق این قیام را می‌شود قیام اقتصادی تعبیر کرد که بر عهده هر فرد یا گروهی از متدینین است؛ یکی از این گروه‌های مردمی، هیأت‌های مذهبی هستند که می‌توانند در جهت اشتغال‌زایی قدم‌های مهمی بردارند.

مجمع هیأت‌های مذهبی کشور عزیزمان ایران با عنوان «جامعه ایمانی مشعر» برای رسیدن به این هدف مهم، طرحی به‌نام طرح «صندوق اشتغال» پیشنهاد می‌دهد که در یکی از مساجد تهران به‌صورت کاملاً مردمی اجرا شده و نتیجه موفقیت‌آمیزی داشته است. اگر این طرح در سایر هیأت‌های کشور نیز اجرایی شود، قدم بزرگی برای رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی - که زیربنای استقلال اقتصادی کشور است - خواهد بود.

۱. سبأ: ۴۶.

تأثیر اشتغال بر انسان و اجتماع

در آموزه‌های اسلامی، کمتر موضوعی است که به اندازه موضوع کار و تلاش بر آن تأکید شده باشد. این امر به دلیل نقش کار در تأمین نیازهای مادی و اقتصادی نیست، بلکه پیش از آن به لحاظ نظام تکوین، کار با فطرت و طبیعت انسان، رابطه ناگسستنی دارد. بدون توجه به این امر، انسان دچار آسیب‌های فراوانی می‌شود. از دقت در آموزه‌های دینی در می‌یابیم که به‌طور کلی، کار از دو نظر اهمیت حیاتی دارد:^۱

۱. اگر انسان از کار دست بردارد، کم‌کم سلامتی خود را از دست می‌دهد. از امیر مؤمنان علی علیه السلام نقل شده است که فرمودند: «کسی که کار کند، نیرو و توان او تقویت می‌شود و کسی که از انجام کار دست کشد، دچار سستی و ناتوانی می‌گردد».^۲

۲. امام صادق علیه السلام نیز درباره تجارت فرموده است: «**التجاره تزیّد فی العقل**»؛^۳ تجارت عقل را زیاد می‌کند و در ادامه تأکید کرده است که: «**لا تترك التجارة فان ترکها مذهب للعقل**»؛^۴ تجارت را ترک مکن؛ زیرا ترک آن مایه تباهی عقل است.

همچنین در نظام اسلامی، مردان مسئول تأمین معیشت خانواده هستند؛ هر مردی باید از شغلی مناسب برخوردار باشد تا بتواند هزینه‌های زندگی خود و خانواده‌اش را تأمین کند. یکی از مهم‌ترین علل تأخیر در ازدواج و افزایش سن ازدواج، بیکاری جوانان و ... نداشتن امنیت شغلی یعنی عدم وجود شغل پایدار و با ثبات است؛ اعتیاد، مفاسد اخلاقی، سرقت و ... از دیگر پیامدهای بیکاری به شمار می‌روند که نهادینه کردن فرهنگ کار، تا حد زیادی این معضلات اجتماعی را حل خواهد کرد.

۱. تولید، کار و سرمایه از منظر آموزه‌های دینی.

۲. غرر الحکم و درر الکلم، ص ۲۶۹.

۳. اصول کافی، ج ۵، ص ۱۴۸.

۴. مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۱.

اولین صندوق مردمی در ایران

در سال ۱۳۴۶ شمسی که مرحوم آیت‌الله میرزا علی آقا فلسفی^۱، امام جماعت مسجد لرزاده^۲ تهران بودند، هر وقت برای اقامه نماز جماعت به مسجد تشریف می‌بردند، تعدادی از گدایان را در اطراف مسجد مشاهده می‌کردند. این منظره ناخوشایند، باعث شد، آن مرحوم با کمک تعدادی از افراد نمازگزار نیکوکار و بازاری، مشکل این فقرا را به‌طور کلی با دادن تسهیلات قرض‌الحسنه، حل و آنها را مشغول کار کنند. همین اقدامات اولیه به تشکیل صندوق قرض‌الحسنه منجر گردید. این صندوق قرض‌الحسنه به نام چهارده معصوم^ع، با سرمایه اولیه چهارده هزار تومان آغاز به کار کرد. به اذعان مرحوم آیت‌الله فلسفی: «اگر نمازگزارانی که برای اقامه نماز به مسجد می‌آیند، مقدار اندکی از پول خود را به صندوق بپردازند و بعد از چندی پس‌گیرند، باز هم برکت قرض‌الحسنه در صندوق باقی خواهد ماند». از دیگر باورهای مرحوم آیت‌الله فلسفی در تشکیل صندوق قرض‌الحسنه مزبور این بود که «اگر مشکل یک نفر هم به‌وسیله این صندوق حل شود، هدف صندوق تأمین شده است». دیگر کسانی که در تشکیل صندوق قرض‌الحسنه مزبور دخالت داشتند عبارت بودند از آقایان: سیدتقی خاموشی، حسین عطایی و برخی دیگر از بازاریان و معتمدین محل. براین‌اساس، اولین صندوق قرض‌الحسنه در ایران با نام «صندوق قرض‌الحسنه ذخیره جاوید» تأسیس شد و امروز همان صندوق با تابلوی نام و زمان تأسیس، در همان محل (مسجد لرزاده) به خدمات‌دهی به مردم ادامه می‌دهد.

۱. مرحوم آیت‌الله میرزا علی آقا فلسفی برادر خطیب معروف، مرحوم حجت‌الاسلام محمد تقی فلسفی است. آیت‌الله میرزا علی آقا فلسفی پس از اقامت در تهران به مشهد مهاجرت فرمود و در آنجا به تدریس دروس خارج حوزه و اقامه جماعت و سایر خدمات دینی پرداخت.

مقایسه صندوق اشتغال با سایر صندوق‌های مردمی

صندوق‌های مردمی اعم از صندوق مساجد، هیأت‌ها، خانوادگی و... معمولاً به صورت قرض الحسنه است، که به اعضای شرکت‌کننده در صندوق یا به نیازمندان وام می‌دهند و این وام‌های پرداختی ماهیانه به صورت قسطی به صندوق بازگردانده می‌شود. این صندوق‌ها به صورت‌های مختلفی تأمین اعتبار می‌کنند؛ در برخی از آنها، هریک از اعضای صندوق، ماهیانه مبلغ مشخصی به صندوق پرداخت می‌کند؛ با بیشتر شدن پول‌های جمع‌شده شروع به وام‌دهی می‌کنند که میزان وام معمولاً سه یا پنج برابر پولی است که فرد در صندوق دارد؛ بعضی دیگر از صندوق‌ها منبع مالی اولیه خود را از کمک‌های خیرین جمع‌آوری می‌کنند و بیشتر وام‌های خود را در اختیار نیازمندان قرار می‌دهند. صندوق اشتغال هم مانند سایر صندوق‌ها، مردمی به شمار می‌رود، اما چند تفاوت اساسی با آن‌ها دارد:

*** تأمین اعتبار:** این صندوق علاوه بر کمک‌های خیرین، بیشتر از درآمد کارگاه‌های آموزشی و تولیدی - که توسط هیأت‌های مذهبی یا مساجد ایجاد شده است - تأمین اعتبار می‌کند. به عبارت دیگر این صندوق‌ها آموزش محور و تولیدمحور هستند.

*** پویایی:** پویا بودن صندوق اشتغال یک امتیاز مهم برای آن به حساب می‌آید؛ به این معنی که درآمد آن دائمی است.

*** استمرار:** با توجه به جریان آموزش در این کارگاه‌ها، کارآموزان کارگاه‌های صندوق اشتغال در چرخه تولید کشور مؤثر خواهند بود؛ به این صورت که هریک از آن‌ها ممکن است به عنوان یک تولیدکننده یا یک مربی ادامه‌دهنده این کار خیر باشند.

پیشینه طرح ایجاد صندوق اشتغال (نمونه موفق)

تعدادی از بانوان خیر مسجد ولی عصر^ع شهرک شهید محلاتی تهران، به صورت داوطلبانه و خودجوش، با استفاده از کمک‌های خیرین، دو عدد چرخ خیاطی دست دوم تهیه کردند. سپس با تهیه وسایل اولیه مثل پارچه از منازل خود، شروع به کار دوخت و دوز کردند؛ هم‌زمان، کار آموزش خیاطی برای داوطلبان و کسانی که نیاز داشتند را آغاز کردند و در واقع یک کارگاه خیلی کوچک خیاطی به راه انداختند؛ این کارگاه با به‌کارگیری مهارت‌ها و توانمندی‌های متنوع بانوان، به‌ویژه بانوان خانه‌دار که هرکدام مهارت‌های به‌خصوصی داشتند، راه‌اندازی شد؛ کارگاه مذکور ابتدا کار خود را با دوخت ملحفه و روبالشتی و دستگیره و فروش آنها آغاز کرد. در این مرحله این کارگاه بخشی از محصولات خود را برای نیازمندان مناطق محروم کرمان و شهرهای دیگر و مناطق سیل‌زده و زلزله‌زده ارسال کرد. پس از مدتی، با جذب منابع انسانی دارای مهارت بیشتر، با اضافه کردن محصولات، فعالیت‌هایشان را توسعه دادند و درست کردن دستبند و بند عینک را هم به جمع محصولات قبلی خود اضافه کردند. اکنون با گرفتن سفارش کارهایی مانند دوخت چادر و جانماز برای مراسم جشن تکلیف در مدارس دخترانه و دوخت حوله برای بچه‌های جهادی به کار خود ادامه می‌دهند؛ بازاریابی و فروش هم در این صورت وجود نخواهد داشت.

درآمد حاصل از کار این بانوان خیر در صندوق اشتغال ریخته می‌شود؛ موارد مصرف این درآمد، در ابتدای کار بیشتر در زمینه آزاد کردن زندانیان، فرستادن افراد کم‌بضاعت و مشهد نرفته به مشهد مقدس با عنوان مشهد اولی‌ها، کمک به نیازمندان با تأمین بسته مواد غذایی، ذبح قربانی، دوخت روپوش مدارس بچه‌های کار، جهیزیه، سیسمونی، کمک هزینه مسکن، وام قرض‌الحسنه، تجهیز مدارس مناطق محروم و درمان بیماری‌های خاص و... بوده است. اکنون این کارگاه حدود ۸۰ درصد اعتبارات خود را از طریق خیرین تهیه می‌کند؛ شعار اصلی آنان این است که: «نه فقط با پول» می‌توان کار خیر کرد؛ در واقع اتحاد بانوان و نیت‌های زیبای آنان پول‌ساز است.

این صندوق پس از اضافه شدن اعتباراتش، اشتغال‌زایی در مناطق محروم و سیل‌زده آق‌قلا را از طریق احداث کارگاه جوجه‌کشی آغاز کرده است؛ همچنین یک کارگاه خیاطی با چند چرخ خیاطی در کرمان راه‌اندازی کردند و به کمک یک مربی، به بچه‌های محروم منطقه، خیاطی آموزش دادند؛ این کارگاه‌ها پس از استقلال نیز، درآمدی در اختیار صندوق اشتغال قرار می‌دهند تا امر ارزشمند اشتغال‌زایی همین‌طور ادامه یابد و مناطق محروم بیشتری از موهبت‌های این صندوق بهره‌مند شوند. این صندوق علاوه بر اشتغال‌زایی، رسیدگی به مشکلات معیشتی مناطق محروم مثل معلولین اسفرائین و اجرای طرح مهر نان (توزیع نان رایگان در برخی مناطق) را در دستور کار خود قرار داده است.

روش اجرای طرح ایجاد صندوق اشتغال در هیأت مذهبی

هیأت‌های مذهبی به‌عنوان یکی از تشکل‌های مردمی، شامل قشرهای مختلف جامعه (نوجوان، جوانان، میان‌سالان، کهن‌سالان، زن و مرد) می‌شود و براساس سن، جنسیت یا شغل (دانش‌آموزی، دانشجویی، بانوان و ...) از یکدیگر تفکیک می‌شوند. این تشکل‌ها با هدف ترویج فرهنگ قرآن و عترت تشکیل می‌شوند و با اجرای برنامه‌های هفتگی، ماهانه، فصلی و یا سالانه فعالیت می‌کنند که بدون شک می‌توان گفت از بزرگ‌ترین پایگاه‌های دینی در جامعه اسلامی به‌شمار می‌روند. هیأت‌های مذهبی، فرصت‌های بسیار خوبی برای فعالیت‌های فرهنگی هستند. هرچه میزان ارزش یک هیأت در میان مردم بیشتر و والاتر باشد، میزان تأثیرگذاری آن بر مردم نیز بیشتر خواهد بود. اگر هیأت‌های مذهبی بتوانند قدری از مشکلات اقتصادی مردم را - که از اساسی‌ترین نیازهای انسان‌هاست - برطرف کنند، بیشترین میزان تأثیرگذاری را بر مردم خواهند داشت. ایجاد صندوق اشتغال یکی از راه‌هایی است که هیأت‌های مذهبی به‌وسیله آن می‌توانند مقداری از این مشکلات را حل کنند.

مقدمات تأسیس یک صندوق اشتغال

در هیأت‌های مذهبی که تعدادی از مؤمنین برای به‌جا آوردن شعائر الهی دور هم جمع می‌شوند، حتماً افراد خیریه وجود دارند که جان و مال خود را در جهت انجام امور خیر بدون هیچ چشم‌داشتی به‌کار می‌گیرند. این افراد می‌توانند در همان هیأتی که فعالیت دارند، با کمک‌های مالی و هم‌چنین با به‌کار بردن تخصص و مهارتی که دارند یک صندوق اشتغال راه‌اندازی کنند. برای راه‌اندازی این صندوق در آغاز کار باید یک کارگاه تولیدی-آموزشی، هر چند کوچک و ابتدایی احداث شود که درآمد حاصل از فروش محصولات تولید شده در آن، در صندوقی به‌نام صندوق اشتغال جمع‌آوری شود و برای اشتغال‌زایی در مناطق محروم یا اعضای هیأت به‌کار گرفته شود.

لوازم مورد نیاز برای احداث کارگاه

* **کام اول: شناخت استعداد های میات**

ابتدا باید استعدادهای و توانایی های اعضای هیأت را شناسایی کنیم و ببینیم چه تخصص و مهارت هایی دارند که مناسب آموزش به دیگران و درآمدزایی است. همچنین باید بدانیم آیا این افراد حاضرند وقت بگذارند و مهارت خود را به دیگران آموزش دهند و بعدها بر حُسن اجرای آن نظارت کنند یا نه؟

* **کام دوم: تعیین نوع کارگاه**

با شناخت تخصص و مهارت اعضایی که حاضر به همکاری هستند، نوع کارگاه مشخص می شود؛ کارگاه می تواند هنری مانند: خیاطی، گلدوزی، سرمه دوزی، قالی بافی و طراحی، خطاطی، منبت کاری، یا فنی مانند: تراشکاری، آهنگری، نقشه کشی فرش، سیم کشی و... باشد. با این حال نوع کارگاه انتخابی بستگی به امکانات مالی و مکانی هیأت دارد؛ چون برخی از کارگاه ها (کارگاه تراشکاری، جوشکاری و...) را در هر مکانی نمی شود راه اندازی کرد؛ خرید لوازم اولیه این کارگاه ها نیز هزینه زیادی لازم دارد. به نظر می رسد، کارگاه های نوع اول مثل خیاطی برای این کار مناسب تر

باشد؛ زیرا تأمین مکان و لوازم اولیه و حتی بازاریابی در آن از سایر انواع کارگاه‌ها آسان‌تر است. هرچند بعد از ظرفیت‌سنجی از بین اعضای هیأت، ممکن است زمینه ایجاد هرکدام از کارگاه‌های آموزشی فراهم باشد.

*** گام سوم: بازاریابی**

با توجه به نوع کارگاه و محصول تولیدی، باید با تحقیق و بررسی، نیازهای بازارهای موجود جامعه را شناسایی کنیم و براساس آن، نوع تولیدات مشخص شود؛ این بررسی‌های اولیه، یا همان بازاریابی پیش از تولید، از مهمترین بخش‌های کار در راه‌اندازی صندوق اشتغال به‌شمار می‌رود؛ چون اگر به این مسئله توجه نکنیم چه‌بسا پس از تولید محصول کارگاه، نتوانیم آن‌ها را به فروش برسانیم.

*** گام چهارم: تهیه نیازهای مالی و لوازم اولیه**

همان‌طور که قبلاً اشاره شد، نیازهای مالی احداث کارگاه را خیرین تأمین می‌کنند. ما لوازم اولیه را با کمک‌های نقدی جمع‌آوری شده تهیه می‌کنیم. برخی از لوازم را ممکن است اعضای هیأت و یا خیرین (هرچند برای استفاده موقت) در اختیار کارگاه قرار داده باشند. پس نیاز به اعلام فراخوان برای تهیه نیازهای مالی و لوازم اولیه احداث کارگاه در هیأت داریم.

*** گام پنجم: تهیه یک مکان متناسب با کارگاه مورد نظر**

برای راه‌اندازی هر کارگاهی نیاز به مکان مناسب آن است. اگر بتوانیم کارگاه را در مکانی راه‌اندازی کنیم که بدون هزینه باشد، یا با کمترین هزینه در دسترس باشد زودتر به هدف اشتغال‌زایی می‌رسیم. مثلاً در گوشه‌ای از حسینیه، در قسمتی از شبستان مسجد، در پایگاه مقاومت مسجد، یا مکانی که توسط خیرین در اختیار قرار می‌گیرد.

❖ **گام هشتم: دعوت به همکاری**

از بین افرادی که مهارت مورد نیاز برای کار در کارگاه را دارند توسط اعضای هیأت دعوت به همکاری می‌شوند. این افراد باید مهارت و تخصص لازم را داشته باشند، تا به‌عنوان مربی، بقیه را نیز آموزش دهند و راهنمایی کنند؛ مهم‌ترین مسأله این است که مربی باید مهارت زیادی در کارش داشته باشد تا کارها با بهترین کیفیت انجام شوند. حتی ممکن است یک مربی از بیرون هیأت دعوت به همکاری شود. تبیین طرح می‌تواند انگیزه خوبی برای افراد خارج از مجموعه جهت کمک به راه‌اندازی، آموزش و در اختیار گذاشتن تخصصشان ایجاد کند.

❖ **گام نهم: شروع به‌کار و تولید اولیه**

اکنون پس از بازاریابی اولیه، تهیه مکان، آماده‌سازی لوازم و حضور افراد ماهر، کارگاه آماده آغاز به کار است. تعداد محدودی از نیازهای شناسایی شده بازار را تولید می‌کنیم؛ از همان ابتدای آغاز کار تولید، باید بهترین کیفیت مد نظر باشد، چون میزان کیفیت کار در بازاریابی محصول خیلی مهم است.

❖ **گام دهم: ارائه نمونه کار به بازار**

نمونه کارها را به بازارهای مورد نظر و از پیش شناسایی شده نشان و ارائه می‌دهیم. با توجه به تلاش برای انجام کارها به‌صورت رایگان و کمک خیرین، هزینه‌ها نسبت به سایر کارگاه‌ها خیلی کمتر خواهد بود؛ در نتیجه قیمت کارهای تولیدی نیز نسبت به سایر کارهای تولیدشده در بازار کمتر خواهد بود. همچنین در صورتی که کیفیت کار نیز نسبت به سایر کارهای موجود در بازار مناسب باشد، برای هر مشتری در بازار، بهترین انتخاب، محصول این کارگاه خواهد بود؛ بنابراین می‌توانیم از بازار سفارش بگیریم.

*** گام نهم : تولید اصلی**

اکنون نوبت آغاز کار تولید اصلی و انجام سفارش‌هاست. در این مرحله نیز کیفیت کار خیلی مهم است، چون اگر کیفیت کار مورد قبول مشتری و در حد خیلی خوب و عالی نباشد، مشتری‌ها تمایلی به دادن سفارش‌های بعدی نخواهد داشت و حتی ممکن است تولیدات قبلی را هم نپذیرند.

*** گام دهم : حساب صندوق**

پس از تحویل سفارش‌ها، درآمد به‌دست آمده در صندوق اشتغال جمع‌آوری می‌شود. اگرچه از درآمد، صندوق برای هر نوع کار خیریه می‌شود استفاده کرد، ولی اصلی‌ترین هدف تشکیل این صندوق، سرمایه‌گذاری برای ایجاد اشتغال در مناطق محروم و پرداخت وام اشتغال به جوانان عضو هیأت است که با گذشت زمان و بیشتر شدن حساب صندوق این امر محقق می‌شود.

*** گام یازدهم : شناسایی مناطق محروم**

اشتغال‌زایی و تأسیس هر نوع کارگاه یا خط تولیدی در یک منطقه، نیاز دارد که آن منطقه از جنبه‌های مختلف از جمله: آب و هوا، شرایط اقلیمی، قابلیت‌ها و منابع موجود در منطقه، استعدادها، توانمندی‌ها، هنرها و مهارت‌هایی که اهالی منطقه دارند مورد ارزیابی قرار گیرد. (نیازهای جامعه بر حسب اولویت، یعنی اینکه در کشور و منطقه مورد نظر چه محصولاتی بیشتر مورد نیاز است). اگر از اعضای صندوق، فرد یا افرادی بتوانند به منطقه مورد نظر سفر کرده و کسب معلومات کنند خیلی بهتر است؛ ولی اگر به‌دست آوردن این اطلاعات برای اعضای صندوق اشتغال به‌ویژه در اوایل کار مشکل باشد، با کمک گرفتن از گروه‌های جهادی و هیأت‌های مستقر در آن مناطق می‌توان این مشکل را حل کرد؛ چراکه بیشتر گروه‌های جهادی با توجه به انجام کارهای جهادی، با ویژگی‌های مناطق محروم آشنایی دارند و می‌توانند طرح اشتغال مناسبی برای تأمین سرمایه به شما عرضه کنند.

بهترین شیوه برای اشتغال‌زایی در مناطق محروم، احداث کارگاه آموزشی است؛ مانند همان چیزی که در هیأت تأسیس کرده‌اید؛ زیرا بازار محصول و شیوه آموزش را یک‌بار به‌درستی آزموده‌اید. همچنین می‌توانید در زمان کوتاه با مهارت‌آموزی تعداد بیشتری از افراد را توانمند کنید.

* **کام دوازدهم: تأمین نیروی انسانی**

برای اشتغال‌زایی در هر یک از مناطق محروم در مرحله احداث و هم‌چنین برای کار در کارگاه یا خط تولید احداث‌شده، نیاز به نیروی انسانی از همان منطقه است؛ برای تأمین این نیروی انسانی، اعضای صندوق که همان گروه‌های جهادی هستند می‌توانند کمک‌کننده باشند؛ زیرا آنها با مردم منطقه و جوانان و افراد بیکار در آن منطقه آشنایی بیشتری دارند.

* **کام سیزدهم: آموزش درکارگاه**

غیر از اعضای کارگاه، افراد دیگری هم اگر داوطلب، یا نیازمند باشند، می‌توانند هم‌زمان با کمک در کار تولید، آموزش ببینند. از طرفی اعضای کارگاه نیز با گذشت زمان در کارشان استاد خواهند شد. این افراد می‌توانند برای اشتغال‌زایی در جامعه مفید باشند و این از برکات صندوق اشتغال است.

* **کام چهاردهم: سوددهی**

چنانچه کسب و کار ایجاد شده به ثمر بنشیند، قرض صندوق بعد از یک دوره تنفس باز خواهد گشت و این مبلغ در اشتغال‌زایی دیگری هزینه خواهد شد. فراموش نکنید که شاید نیمی از طرح‌های اجراشده به سوددهی مناسب ختم نشود و درنهایت به نقطه سر به سر سرمایه برسد. در این صورت یا باید دوره تنفس بازگشت قرض را طولانی کرد، یا اینکه گذشت کرد! به هر حال در قرارداد باید این مسائل پیش‌بینی شود.

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، میرزا حسین نوری، قم، نشر آل البيت، ۱۴۱۵ق.
۳. وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی، قم، نشر آل البيت، ۱۴۱۴ق.
۴. اصول کافی، محمدبن یعقوب کلینی، انتشارات جهان آرا، ۳۲۹ق.
۵. پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت الله العظمی خامنه‌ای.
۶. تولید ملی، کار و سرمایه از منظر آموزه‌های دینی، رضی سیدنژاد، صادق سیدنژاد، قم، مرکز پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۱.
۷. غرر الحکم و دُرر الکلم، عبدالواحد بن محمد آمدی، قم-ایران، ۱۴۱۰ق.

* خیلی وقت‌ها هست که در هیأت، دغدغه ارزشمندی داریم؛ اما نمی‌دانیم چگونه به این دغدغه پاسخ دهیم. هر چقدر می‌گردیم، راهکار عملیاتی برایش نمی‌یابیم.

* برخی مناسبت‌ها هست که نمی‌خواهیم مثل خیلی‌های دیگر از کنارشان بی‌خیالانه عبور کنیم؛ ولی نمی‌دانیم چگونه باید این مناسبت‌ها را گرامی بداریم.

* بعضی کارها و فعالیت‌ها هست که می‌خواهیم به نحو احسن انجام دهیم؛ اما راهنما و صاحب تجربه‌ای نمی‌یابیم تا به وی مراجعه کنیم. «یک طرح کارا» طرح‌ها و پیشنهادهایی است برای هیأت‌های مذهبی. «یک طرح کارا» می‌کوشد تا پاسخی در خور و عملیاتی برای این سوالات بیابد. چشم انتظار طرح‌ها و پیشنهادهای شما هستیم.

دفتر اقتصاد
جامعه‌ایمانی مشعر

۰۲۵ ۳۲۹۲ ۸۹ ۵۱
۳ ۰۰۰ ۱۵۴۲
www.1542.org
info@1542.org